

Olen useissa kantelun johdosta antamissani päätöksissä todennut näkemykseni, että terveystodistusten antaminen on kunnan järjestämisvelvollisuuteen kuuluva asia.

Helsingin kaupungin terveyslautakunta teki siis 16.4.2002 päätöksen, jonka mukaan lääkärin vastaanottoaikaa ei annettu sellaisten todistusten antamista varten, jotka eivät liity hoitoon (terveystodistukset). Olen Helsingin kaupungin terveyslautakunnalle lähettämässäni päätöksessä 16.5.2005 (Dnro 511/4/04) todennut, että käsitykseni mukaan tällainen päätös on lainvastainen, koska sillä suljetaan kunnan järjestämisvelvollisuuden piiristä kansanterveystyöhön kuuluva lakisääteinen tehtävä, joka mainitussa tapauksessa oli ajokorttitodistuksen antaminen ja sen edellyttämän lääkärin tutkimuksen tekeminen. Päätöksessäni kiinnitin terveyslautakunnan huomiota vastaisen varalle terveyspalveluiden järjestämisvelvollisuuteen. Olen myös toimittanut Helsingin terveyseskukukselle tiedoksi päätökseni 30.5.2005 (Dnro 554/4/04), jossa totesin, että terveystodistusten antaminen on kunnan järjestämisvelvollisuuteen kuuluva asia.

Perustelin ratkaisujani muun muassa seuraavasti.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on lain 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Julkisen vallan tulee lainsäädäntötoimin, voimavaroja myöntämällä ja toiminnan asianmukaisella järjestämisellä huolehtia siitä, että jokaiselle turvataan riittävät terveyspalvelut.

Perusterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä väestölle säädetään tarkemmin kansanterveyslaisissa (66/1972). Kansanterveystyöllä tarkoitettiin lain tapahtuma-aikana voimassa olleen 1 §:n mukaan yksilöön ja hänen elinympäristöönsä kohdistuvaa terveydenhoitoa ja yksilön sairaanhoitoa sekä niihin liittyvää toimintaa, jonka tarkoituksena on väestön terveydentilan ylläpitäminen ja edistäminen. Kansanterveystyöhön kuuluvina tehtävinä kunnan tuli lain 14 §:n 1 momentin mukaan mm. ylläpitää terveysneuvontaa, johon luettiin kansanterveydellinen valistustyö ja kunnan asukkaiden yleisten terveystarkastusten järjestäminen, järjestää kunnan asukkaiden sairaanhoito, johon luettiin lääkärin suorittama tutkimus ja hänen antamansa tai valvomansa hoito ja lääkinällinen kuntoutus sekä järjestää kiireellinen avosairaanhoito, mukaan lukien kiireellinen hammashoito, potilaan asuinpaikasta riippumatta. Kansanterveyslaisissa ei ollut erikseen säännöksiä siitä, millaisten sairaus- tai terveystodistusten tai lausuntojen antamisen kunnat ovat velvollisia järjestämään.

Kunnallisten terveyspalvelujen järjestämistä koskevassa lainsäädännössä kuntien velvollisuuksista ei yleensä säädetä täsmällisesti. Tämä on käytännössä johtanut siihen, että palvelujen järjestämistävoissa ja sisällöissä on suuriakin eroja kuntien välillä. Kunnan järjestämisvastuulle kuuluvissa tehtävissä on nähdäkseni kysymys terveydenhuollon perusturvaan kuuluvista palveluista, joiden saatavuus julkisen terveydenhuollon on turvattava. Luonnollisesti kunta voi, niin halutessaan, järjestää palveluita myös yli tämän velvoitteen.

Palvelujen järjestämistä koskevilla kunnan sisäisillä ohjeilla tai päätöksillä voidaan yhtenäistää hoitokäytäntöä ja niillä on siten tärkeä kuntalaisten yhdenvertaisuutta lisäävä merkitys. Ne ovat lähtökohdaisesti tarpeellisia ja perusteltuja. Korostin kuitenkin, että ohjeet ja päätökset voivat olla vain lainsäädäntöä täydentäviä eikä niillä voida rajoittaa tai sulkea pois kunnan terveyspalvelujen järjestämisvelvollisuuden piiristä kansanterveystyöhön kuuluvaa lakisääteistä tehtävää.

3.2.2

Kansanterveyslain muuttaminen

Käsitykseni mukaan terveystodistuksen antamisessa ja siihen liittyvän lääkärintutkimuksen tekemisessä oli siis kysymys kunnan järjestämisvelvollisuuteen kuuluvasta tehtävästä. Koska tämän tehtävän kuulumisesta kunnan järjestämisvelvollisuuteen esitettiin kuitenkin erilaisia käsityksiä ja asiaa näytettiin pidettävän jossain määrin tulkinnanvaraisena, totesin, että kansanterveyslakia olisi tarpeen täsmentää tältä osin. Tämän vuoksi tein 22.6.2004 valtioneuvostolle esityksen kansanterveyslain muuttamiseksi.

Kansanterveyslakia muutettiin 1.7.2007 voimaan tulleella lailla (626/2007). Lain 14 § 1 momentin 11 kohdan mukaan kansanterveystyöhön kuuluvina tehtävinä kunnan tulee huolehtia siitä, että kunnan asukas tai terveyskeskuksen potilas saa terveydentilaansa koskevan todistuksen tai lausunnon silloin, kun sen tarve perustuu lakiin taikka asukkaan tai potilaan hoidon, toimeentulon, opiskelun tai muun vastaavan syyn kannalta välttämättömään perusteeseen.

Hallituksen esityksessä (HE 234/2006) todetaan muun muassa, että opintojen johdosta välttämättömiä todistuksia voivat olla esimerkiksi oppilaitoksille tarkoitetut terveystodistukset opiskelupaikan saamiseksi. Lain esitöissä todetaan, että todistusten antaminen ei kuitenkaan kuulu hoitotakuun piiriin, mikä merkitsee sitä, että kunnat voivat priorisoida hoitoa tarvitsevat henkilöt hoitoon kuulumattomia terveystodistuksia tarvitsevien edelle. Hoitoon kuulumattomista todistuksista ja lausunnoista kunta voi periä asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaisen maksun.

Hallituksen esityksen mukaan todistukset ja lausunnot, joissa terveydenhuollon ammattihenkilö ei voi objektiivisesti arvioida antamansa todistuksen tai lausunnon sisältöä, eivät kuulu kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin. Tällainen on esimerkiksi todistus henkilön uimataidosta. Erilaiset harrastuksiin liittyvät todistukset ja lausunnot eivät myöskään kuulu kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin. Tällaisia ovat esimerkiksi todistus sukellusharrastusta varten, todistus golfkilpailua varten siitä, ettei henkilö voi liikkua kentällä kävellen tai todistus pilkkikilpailua varten siitä, että joutuu käyttämään potkuraketta jäällä liikkumiseen vammansa vuoksi. Tällaisia tai vastaavia todistuksia pyytävät henkilöt voidaan ohjata yksityissektorille todistuksen hankkimiseksi omalla kustannuksellaan.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen Helsingin terveyskeskuksen menettelyn lainvastaisuudesta terveyskeskuksen tietoon ja kiinnitän sen huomiota vastaisen varalle siihen, että terveystodistuksen antaminen on kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettu lakisääteinen tehtävä, josta kunnan tulee kansanterveystyöhön kuuluvana huolehtia. Tässä tarkoituksessa lähettän Helsingin terveyskeskukselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Totean vielä, että sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annetun lain (733/1992) 4 §:n mukaan kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät paitsi hoitamalla toiminnan itse myös esimerkiksi hankkimalla palveluja yksityiseltä palvelujen tuottajalta.